

Vy kročení směrem k udržitelnějším financím

19. září 2024, Praha – V letošním roce lze spatřit první efekty konsolidačních kroků, které byly zahájeny a prosazeny v průběhu roku 2023. České veřejné finance tak směřují k udržitelnějšímu stavu v budoucnu. To vše ale nastane za předpokladu, že trendy, které byly nastoleny, se udrží a již schválené změny budou zachovány a také realizovány. Vyplývá to ze Zprávy o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, kterou dnes vydala Národní rozpočtová rada (NRR), společně se Zprávou o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti za rok 2023. V porovnání s loňskou zprávou vyznívá z hlediska hodnocení udržitelnosti veřejných financí letošní vydání výrazně optimističtěji.

Na zlepšení výhledu českých veřejných financí se podle Národní rozpočtové rady podepsaly konsolidační snahy, ale také příznivější demografická projekce Českého statistického úřadu. Vládní konsolidační balíček, který v předchozí Zprávě o dlouhodobé udržitelnosti NRR zahrnuje pouze jako alternativní scénář, se v letošní zprávě posunul do scénáře základního. Strukturální saldo díky tomuto balíčku získalo numericky vyjádřenou trajektorii postupného zlepšování až do roku 2027, která zavazuje k rozpočtové odpovědnosti i jakoukoli politickou reprezentaci, která vzejde z příštích voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

Přesto se ale zatím žádné dramatické změny k lepšímu na úrovni strukturálního salda nekonají. I přes konsolidační úsilí lze konstatovat, že oproti úsporám ve veřejných výdajích a nárůstu některých příjmů dochází průběžně ze strany vlády ke zvyšování výdajů jiných a v řadě případů také k jejich indexaci, stejně jako tomu bylo v minulých letech. Lze tedy říct, že tato zmíněná neblahá indexace stále pokračuje, a působí proti řiditelnosti veřejných financí v budoucnu.

„Pokud na vrcholu covidové fiskální expanze strukturální deficit veřejných rozpočtů přesahoval 3 % HDP, pak na konci letošního roku se bude i nadále pohybovat nad 2 % HDP. To je dle NRR hodnota stále neumožňující označit veřejné rozpočty za střednědobě i dlouhodobě zcela stabilní a zdravé,“ uvedl Mojmir Hampl, předseda NRR.

NRR v této souvislosti připomněla, že i příští vláda bude muset v konsolidačním úsilí pokračovat. *„Z projekce strukturálního schodku totiž vyplývá, že bez další konsolidace bude Česká republika již v roce 2026 na hranici plnění národních fiskálních pravidel, a bude tedy nutné přijmout další opatření na příjmové i výdajové straně,“* řekl Jan Pavel, člen NRR.

Velká důchodová reforma a vývoj veřejného dluhu

Národní rozpočtová rada kladně hodnotí změny, které se týkají penzijního systému a které reagují na predikovaný nepříznivý demografický vývoj v příštích 50 letech. Rada zároveň bedlivě sleduje návrh takzvané „velké důchodové reformy“, který byl v době vydání Zprávy o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí stále ještě ve fázi projednávání.

Dle NRR by společně s omezením mimořádné valorizace důchodů a s tzv. „malou důchodovou reformou“, které byly schváleny v roce 2023, měla zamýšlená kombinace úprav systému přinést výrazné zlepšení dlouhodobé udržitelnosti penzijního systému. Jedná se zejména o zpřísnění podmínek pro přiznání předčasných důchodů, zpomalení řádné valorizace penzí, změny u nově přiznávaných důchodů a v neposlední řadě o svázání věku odchodu do penze se střední délkou života.

Všechna zmíněná opatření, tedy jak konsolidační balíček, tak přijaté či očekávané změny v penzijním systému spolu s aktualizovanou demografickou projekcí Českým statistickým úřadem výrazně zlepšují projekci veřejného dluhu v 50letém horizontu. Zatímco loňská Zpráva o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí v základním scénáři počítala se zvýšením veřejného dluhu až na 311 % HDP na konci období, letošní vyznívá výrazně optimističtěji. Český veřejný dluh by za 50 let za jinak stejných okolností vystoupal na 217 % HDP. Příznivý vliv demografického vývoje, způsobeného zejména zlepšením

saldem čisté migrace, konsolidační balíček i úpravy důchodového systému se pozitivně projeví také ve vztahu k dosažení takzvané dluhové brzdy. Ta představuje limit pro ještě bezpečnou úroveň veřejného dluhu a je legislativně nastavena na 55 % HDP. „Zatímco podle loňské projekce jsme mohli očekávat náraz na dluhovou brzdu někdy kolem roku 2028, aktuální projekce tento náraz odhaduje na rok 2038. Došlo tedy k oddálení o deset let,“ uvedl Petr Musil, člen NRR.

Plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti v roce 2023

Národní rozpočtová rada rovněž vydala Zprávu o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti za rok 2023. V ní vyhodnotila, jak se vládě společně s územními samosprávnými celky v minulém roce dařilo plnit tzv. fiskální pravidla stanovená zákonem o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. NRR došla k závěru, že v roce 2023 byla dvě ze tří pravidel plněna. Jde o pravidlo výše dluhu sektoru veřejných institucí (veřejného dluhu) a pravidlo rozpočtové odpovědnosti územních samosprávných celků (zde s výjimkou osmi menších obcí). V případě výdajového pravidla (pravidla strukturálního salda) NRR konstatovala, že dle jejího výkladu tehdy platného znění Zákona toto pravidlo dodrženo nebylo.

O Zprávě o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí

Jedním ze stěžejních úkolů Národní rozpočtové rady (NRR) dle zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění pozdějších předpisů (Zákon), je každoroční vypracování Zprávy o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí a její předložení Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR (PSP ČR). NRR v této zprávě vyhodnocuje situaci českých veřejných financí ze střednědobého i dlouhodobého hlediska. V prvním případě je klíčovým ukazatelem aktuální výše strukturálního salda, v druhém projektovaný vývoj veřejného dluhu v horizontu 50 let, který modelově ukazuje rozsah dlouhodobé nerovnováhy. Míru naléhavosti řešení obou nerovnováh je pak demonstrován na odhadu roku, kdy při nezměněných příjmových a výdajových politikách hrozí náraz do tzv. dluhové brzdy (55 % HDP).

O Zprávě o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti

V souladu se Zákonem NRR rovněž každoročně vyhodnocuje, jak se vládě společně s územními samosprávnými celky dařilo plnit tzv. fiskální pravidla, a to prostřednictvím Zprávy o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti (již taktéž předkládá PSP ČR). NRR v této zprávě hodnotí plnění číselných fiskálních pravidel, a to zejména pravidla limitu výše dluhu (tzv. pravidlo dluhové brzdy) a výdajového pravidla (tzv. pravidlo strukturálního salda) a hospodaření územních samosprávných celků, jímž Zákon definuje dále speciální dluhové pravidlo.

O Národní rozpočtové radě

Národní rozpočtová rada je nezávislý odborný orgán, jehož hlavním posláním je vyhodnocovat, zda stát a další veřejné instituce dodržují pravidla rozpočtové odpovědnosti daná zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění pozdějších předpisů. Činnost Národní rozpočtové rady zároveň přispívá k udržitelnosti veřejných financí České republiky a snižuje riziko nadměrného zadlužování státu. Členy Národní rozpočtové rady jsou Ing. Mojmír Hampl, MSc., Ph.D. (předseda), prof. Ing. Jan Pavel, Ph.D. a Ing. Petr Musil, Ph.D. Více informací naleznete na rozpoctovarada.cz.

Kontakt pro média:

Ing. Tereza Sura
Tisková mluvčí
+420 774 370 366
media@unrr.cz